

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра документознавства та української мови (№ 801)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Керівник проектної групи

О. О. Карпенко
(підпис) (ініціали та прізвище)

«31» 08 2020 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА *ОБОВ'ЯЗКОВОЇ*
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

Риторика

(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань: 02 Культура і мистецтво
(шифр і найменування галузі знань)

Спеціальність: 029 Інформаційна, бібліотечна та архівна справа
(код і найменування спеціальності)

Освітня програма: Інформаційна, бібліотечна та архівна справа
(найменування освітньої програми)

Форма навчання: денна

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Харків 2020 рік

Робоча програма

Риторика

(назва дисципліни)

для студентів за спеціальністю 029 Інформаційна, бібліотечна та архівна справа
освітньою програмою Інформаційна, бібліотечна та архівна справа

« 19 » червня 2020 р. – 11 с.

Розробник: Парафійник Н.І., доц. каф. 801, канд. філос. наук, доцент
(прізвище та ініціали, посада, наукова ступінь та вчене звання)

(підпис)

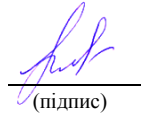

Робочу програму розглянуто на засіданні кафедри документознавства та української мови (№ 801)

(назва кафедри)

Протокол № 13 від « 19 » 06 2020 р.

Завідувач кафедри к. філос. н., доц.
(науковий ступінь та вчене звання)

(підпис)

А. Є. Прилуцька
(ініціали та прізвище)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показника	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни (денна форма навчання)
Кількість кредитів – 5,5	Галузь знань <u>02 Культура і мистецтво</u> (шифр та найменування) Спеціальність <u>029 Інформаційна, бібліотечна та архівна справа</u> (код та найменування) Освітня програма <u>Інформаційна, бібліотечна та архівна справа</u> (найменування) Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)	<i>Обов'язкова</i>
Кількість модулів – 1		Навчальний рік
Кількість змістовних модулів – 3		2020/2021
Індивідуальне завдання – <u>немає</u>		Семестр
Загальна кількість годин – <i>80 годин аудиторних занять/ 165 годин.</i>		<u>4</u> -й
		Лекції*
Кількість тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 5 годин самостійної роботи студента – 5,3		<u>32</u> годин
		Практичні, семінарські*
		<u>48</u> години
		Лабораторні*
	—	
	Самостійна робота	
	<u>85</u> година	
	Вид контролю	
	модульний контроль, іспит	

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить: *80 годин аудиторних занять/ 85 годин самостійної роботи..*

*Аудиторне навантаження може бути зменшене або збільшене на одну годину залежно від розкладу занять.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета вивчення: опанування студентами теоретичних основ риторики, набуття навичок ведення конструктивного діалогу, публічних виступів, побудови промови відповідно до ситуації спілкування під час соціальних комунікацій.

Завдання: засвоїти риторичні прийоми в різних ситуаціях спілкування, навчитися досягати поставлених цілей, вміти логічно, аргументовано і ясно будувати усну та письмову мову; володіти навичками публічної промови і використовувати їх для ведення дискусії і полеміки, будувати власні висловлювання і розгорнуті виступи відповідно до ситуації спілкування, до комунікативного завдання.

Згідно з вимогами освітньо-професійних програм студенти повинні досягти таких **компетентностей:**

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, до аналізу й синтезу, узагальнення інформації в процесі підготовки первинних і/або вторинних документів;

ЗК2. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях з інформаційного обслуговування споживачів в системі соціальних комунікацій;

ЗК7. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел для задоволення інформаційних потреб споживачів, зокрема з джерел щодо особливостей культурного процесу та динаміки культури;

ФК1. Здатність забезпечувати відбір, аналіз, оцінку, систематизацію, зберігання, розповсюдження та надання в користування інформації та знань у будь-яких формах у різних підсистемах соціальних комунікацій;

ФК6. Здатність підтримувати ділову комунікацію з усіма суб'єктами інформаційного ринку, користувачами, партнерами, органами влади та управління, засобами масової інформації на професійному рівні;

ФК16. Здатність самостійної практичної роботи в інформаційно-сервісній галузі.

Програмні результати навчання:

РН1. Знати і розуміти наукові засади організації, модернізації та впровадження новітніх технологій в інформаційній, бібліотечній та архівній діяльності;

РН13. Оцінювати результати діяльності та відстоювати прийняті рішення;

РН17. Бути відповідальним, забезпечувати ефективну співпрацю в команді для підвищення ефективності професійних комунікацій;

РН20. Застосовувати знання та вміння в інформаційно-сервісній галузі з урахуванням вітчизняного та міжнародного досвіду.

Міждисциплінарні зв'язки: основи естетики та художньої культури, культурологія, філософія.

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1.

Змістовий модуль 1. *Риторика як наука та практична діяльність.*

Тема 1. *Особливості риторики як науки.*

Багатозначність поняття «риторика». Риторика як наука. Різноманітність підходів до предмету вивчення риторики. Класична риторика. Неориторика. Завдання риторики як науки. Філософські, філологічні, естетичні та прагматичні аспекти риторичних учень. Риторика як міждисциплінарне утворення. Зв'язок риторики з іншими науками. Риторика як елемент культури. Особливості риторики в інформаційному суспільстві. Риторика та красномовство. Сфери застосування риторики.

Тема 2. Риторика та теорія мовлення.

Мова та мовлення. Функції мовлення. Комунікація. Особливості мовленнєвої комунікації. Позиція слухача. Цільові засади мовлення. Ритуальне, провокаційне, імперативне мовлення. Мотивація професійного мовлення. Свідоме / несвідоме у мовленнєвій комунікації. Етичні та комунікативні аспекти мовлення.

Тема 3. Види красномовства.

Види промов в залежності від мети й ситуацій спілкування. Основні роди, види й жанри красномовства.

Тема 4. Риторика та культура мовлення.

Види мовлення. Форми існування мови. Літературна мова. Поняття мовної норми. Види норм літературної мови. Якості мовлення. Вимоги до мовлення. Мовленнєвий етикет.

Сучасні наукові підходи до риторики та культури мовлення в традиціях європейської освіти.

Модульний контроль. Модульна контрольна робота № 1.

Змістовий модуль 2. Розвиток риторики в історичному аспекті

Тема 1. Виникнення й розвиток риторики в античну добу.

Виникнення риторики в Давній Греції як відповідь на практичні потреби суспільства. Культ слова в Давній Греції. Давньогрецькі риторичні школи. Трактати з риторики. «Риторика» Аристотеля. Сократ як ритор. Еристика софістів. Риторика в Давньому Римі.

Тема 2. Розвиток класичної риторики

Християнська гомілетика – теорія та мистецтво проповіді. Середньовічна схоластика. Формування академічного красномовства. Гуманістична риторика доби Відродження. Риторика в Україні

Тема 3. Неориторика

Особливості риторики в інформаційному суспільстві.

Модульний контроль. Модульна контрольна робота №2.

Змістовий модуль 3. Характеристика основних розділів риторики

Тема 1. Інвенція.

Мовленнєвий акт. Текст як продукт мовленнєвої діяльності. Етапи мовленнєвого акту. Тема і рема. Співвідношення теми та заголовку. Ділення тем. Звуження та субординація тем. Мотиви та критерії вибору теми. Джерела матеріалу та його накопичення. Прийоми накопичення та впорядкування матеріалу. Концепція. Моделювання аудиторії.

Тема 2. Диспозиція.

Композиція та жанри мовних творів. Типи мовлення-тексту (опис, розповідь, роздум). Плани та їх види. Складання планів доповідей. Методи викладу матеріалу (дедуктивний, індуктивний, аналогічний, концентричний, стадійний). Типи висновків.

Тема 3. Елокуція.

Поняття про тропи та фігури. Фігури мислення та фігури мовлення. Риторичні фігури. Анафора. Епіфора. Стик. Кільце. Хіазм. Еліпсис. Інверсія. Фонетичні фігури: алітерація, асонанс.

Тропи. Метафора. Метонімія. Перифраз. Антифразис. Гіпербола. Літота. Питання в риторичній (гіпофора та риторичне питання). Антитеза. Градація.

Тема 4. Меморія й акція.

Способи запам'ятовування тексту.

Невербальні засоби спілкування. Співвідношення вербального та невербального мовленнєвого впливу. Конгруентність (відповідність смислів вербальних і супроводжуючих їх невербальних сигналів). Неконгруентність. Невербальні сигнали (симптоми, символи, знаки). Національна специфіка невербальної комунікації. Інтонавання. Наголоси і паузи. Жести. Міміка. Техніка дихання і техніка мовлення. Голос. Висота звуку. Сила звуку. Інтонація. Мелодика. Логічний наголос. Гучність. Темп мовлення. Період. Інтонаційні сегменти. Паузи. Мовленнєва поведінка оратора.

Підтримка уваги аудиторії у ході виступу. Чинники, що впливають на увагу слухачів. Періоди уваги. Засоби підтримки уваги аудиторії. Відповіді на питання аудиторії.

Тема 5. Еристика.

Специфіка діалогічного мовлення.

Види суперечок. Дискусія, полеміка, дебати, диспут як різновиди суперечки.

Принципи ведення суперечки.

Некоректні прийоми ведення суперечки.

Роль запитань під час ведення суперечки.

Тема 6. Застосування риторичних прийомів у рекламно-інформаційній діяльності.

Специфіка рекламного тексту. Синтактика, семантика і прагматика. Риторика і реклама. Створення презентації.

Тема 7. Риторичний аналіз.

Аналіз публічного виступу як передумова вдосконалення ораторської майстерності. Оцінювання публічного виступу за різними критеріями.

Стан викладання риторики в Харківському регіоні.

Модульний контроль. Модульна контрольна робота № 3.

Контрольний захід: іспит.

4. Структура навчальної дисципліни

Назва змістового модуля і тем	Кількість годин				
	Усього	У тому числі			
		л	п	лаб.	с. р.
1	2	3	4	5	6
Модуль 1					
Змістовий модуль 1. Риторика як наука та практична діяльність					
Тема 1. Особливості риторики як науки	10	2	2		6
Тема 2. Риторика та теорія мовлення	10	2	2		6

Тема 3. Види красномовства	10	2	2		6
Тема 4. Риторика та культура мовлення	10	2	2		6
Модульний контроль №1	-		-		
Разом за змістовним модулем 1	40	8	8		24
Змістовний модуль 2 Розвиток риторики в історичному аспекті					
Тема 1. Виникнення й розвиток риторики в античну добу	12	2	4		6
Тема 2 Розвиток класичної риторики	12	2	4		6
Тема 3. Неориторика	12	2	4		6
Модульний контроль №2	-		-		
Разом за змістовним модулем 2	36	6	12		18
Змістовний модуль 3. Характеристика основних розділів риторики					
Тема 1 Інвенція	12	2	4		6
Тема 2 Диспозиція	12	2	4		6
Тема 3 Елокуція	12	2	4		6
Тема 4. Меморія й акція.	12	2	4		6
Тема 5. Еристика.	12	2	4		6
Тема 6. Застосування риторичних прийомів у рекламно-інформаційній діяльності.	14	4	4		6
Тема 7. Риторичний аналіз.	15	4	4		7
Модульний контроль №3	-		-		
Разом за змістовним модулем 3	89	18	28		43
Усього годин	165	32	48	-	85
Контрольний захід - іспит	-	-	-	-	-
Усього годин	165	32	48	-	85

5. Теми практичних занять

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
1	Риторика як невід'ємний елемент культури.	6
2	Основні роди, види й жанри красномовства.	4
3	Модульна контрольна робота № 1	2
4	Класична риторика й неориторика.	6
5	Модульна контрольна робота № 2	2
6	Етап задуму ідеї промови та добору матеріалу.	6

7	Види тропів і фігур.	6
8	Виголошення промови.	4
9	Аргументація та критика.	6
10	Створення презентації. Аналіз публічного виступу	4
11	Модульна контрольна робота № 3	2
	Разом	48

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Підходи до визначення риторики	4
2	Філософські, філологічні, естетичні та прагматичні аспекти риторичних учень	4
3	Особливості риторики в інформаційному суспільстві.	4
4	Сфери застосування риторики	4
5	Мовленнєва комунікація й риторика.	4
6	Давньогрецькі риторичні школи	4
7	Сократ як ритор.	4
8	Еристика софістів.	4
9	Християнська гомілетика – теорія та мистецтво проповіді.	4
10	Середньовічна схоластика.	4
11	Гуманістична риторика доби Відродження.	4
12	Особливості української риторики	4
13	Новітній етап розвитку риторики	4
14	Етапи мовленнєвого акту	4
15	Прийоми накопичення та впорядкування матеріалу	3
16	Типи мовлення-тексту	3
17	Складання планів доповідей	3
18	Види тропів і фігур	4
19	Невербальні засоби спілкування	4
20	Типові помилки в аргументації й критиці.	4
21	Створення презентації	4
22	Риторичний аналіз публічного виступу	4
	Разом	85

7. Методи навчання

Пояснювально-ілюстративний, проблемно-пошуковий, евристичний методи та практичні методи навчання.

8. Методи контролю

Поточний контроль (опитування), проміжний контроль (модульні контрольні роботи), підсумковий контроль (іспит).

9. Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують студенти

9.1 Розподіл балів, які отримують студенти (кількісні критерії оцінювання)

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
Змістовний модуль 1			
Робота на лекціях	0...2,5	4	0...10
Виконання і захист практичних робіт	0...5	4	0...20
Модульний контроль	1...10	1	1...10
Змістовний модуль 2			
Робота на лекціях	0...2,5	4	0...10
Виконання і захист лабораторних (практичних) робіт	0...2,5	4	0...10
Модульний контроль	1...10	1	1...10
Змістовний модуль 3			
Робота на лекціях	0...2,5	4	0...10
Виконання і захист лабораторних (практичних) робіт	0...2,5	4	0...10
Модульний контроль	1...10	1	1...10
Усього за семестр			0...100

Семестровий контроль (іспит) проводиться у разі відмови студента від балів поточного тестування й за наявності допуску до іспиту. Під час складання семестрового іспиту студент має можливість отримати максимум 100 балів.

Білет для іспиту складається з 2 запитань (1 теоретичного та 1 практичного). Максимальна кількість балів за кожне питання – 50 балів (сума – 100 балів).

9.2. Якісні критерії оцінювання

Необхідний обсяг знань для одержання позитивної оцінки
У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **знати:**

- визначення основних понять риторики;
- сутність і зміст основних розділів риторики;
- етапи розвитку риторики;

- основних мислителів і науковців, які зробили внесок у розвиток риторики;
- правила та прийоми ефективного мовленнєвого впливу.

уміти:

- створювати рекламні тексти, тексти публічних виступів урочистого характеру, академічні, на суспільно-політичну тематику, актуалізуючи набуті знання на кожному з етапів підготовки й виголошення промови;
- робити риторичний аналіз промов;
- ефективно вести суперечки, використовуючи коректні прийоми;
- аналізувати похибки й виділяти некоректні способи під час ведення суперечки

9.3 Критерії оцінювання роботи студента протягом семестру

Задовільно (60-74). Показати мінімум знань та умінь, написати модульні роботи. Розуміти сутність поняття риторики, зміст основних розділів риторики; етапи розвитку риторики; основних мислителів і науковців, які зробили внесок у розвиток риторики; правила та прийоми ефективного мовленнєвого впливу.

Уміти створювати рекламні тексти, тексти публічних виступів урочистого характеру, академічні, на суспільно-політичну тематику, актуалізуючи набуті знання на кожному з етапів підготовки й виголошення промови;

Добре (75-89). Твердо знати мінімум, виконати самостійну роботу, написати модульні роботи. Знати визначення основних понять риторики; сутність і зміст основних розділів риторики; Уміти робити риторичний аналіз промов

Відмінно (90-100). Повно знати основний та додатковий матеріал. Написати модульні роботи. Орієнтуватися в підручниках та посібниках. Досконало знати матеріал усіх тем та вміти застосовувати його, зокремата прийоми ефективного мовленнєвого впливу. Уміти створювати рекламні тексти, тексти публічних виступів урочистого характеру, академічні, на суспільно-політичну тематику, актуалізуючи набуті знання на кожному з етапів підготовки й виголошення промови; робити риторичний аналіз промов; ефективно вести суперечки, використовуючи коректні прийоми; аналізувати похибки й виділяти некоректні способи під час ведення суперечки.

Шкала оцінювання: бальна і традиційна

Сума балів	Оцінка за традиційною шкалою	
	Іспит, диференційований залік	Залік
90 – 100	Відмінно	Зараховано
75 – 89	Добре	
60 – 74	Задовільно	
0 – 59	Незадовільно	Не зараховано

10. Методичне забезпечення

1. Документно-інформаційне забезпечення сучасної професійної комунікації / А. Є. Прилуцька, О. О. Карпенко, Н. І. Парафійник, О. В. Медведь ; під загал. ред. А. Є. Прилуцької. – Харків : Нац. аерокосм. ун-т «Харк. авіац. ін-т», 2016. – 463 с.
2. Електронний ресурс, на якому розміщено навчально-методичний комплекс дисципліни:

Навчально-методичне забезпечення дисципліни "Риторика" для бакалаврів / Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського "Харків. авіац. ін-т" ; розроб. Т. В. Фунікова. - Харків, 2019. - 155 с. - <http://library.khai.edu/library/fulltexts/doc/Ritorika.pdf>.

11. Рекомендована література

Базова

1. Кацавець Р. С. Ораторське мистецтво: підручник. – 2-ге вид., доп. – К. : Алерта, 2018. – 216 с
2. Ораторське мистецтво / М. П. Требіна, Г. П. Клімова. – 2-ге видання. – Харків : Право, 2015. – 208 с.
3. Риторика: навч. посібн. /упор. Т.К. Ісаєнко, А.В. Лисенко. – Полтава: ПолтНТУ, 2019. – 247с.
4. Руденко А.М., Котлярова В.В., Шестаков Ю.А. Основи риторики / А.М.Руденко, В.В.Котлярова, Ю.А. Шестаков. – Київ : Вища школа, 2016. – 320 с.
5. Сучасна риторика вищої школи: зразки жанрів та поради ораторам (риторичний доробок магістрантів слов'янського відділення Інституту філології) / за ред. В. В. Герман, Д. М. Пишної. Суми: Вид-во СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2013.- 68 с.

Допоміжна

1. Грицаєнко Л. М. Основи красномовства / Л. М. Грицаєнко. – Київ : КНУТД, 2013. – 244 с.
2. Мартіянова І.А., Семенец О.П., Ефремов В.А. Риторика / І. А. Мартіянова, О. П. Семенец, В. А. Ефремов. – Київ: Вища школа, 2017. – 424 с.
3. Куньч З., Городиловська Г., Шмілик І. Риторика / З. Куньч, Г. Городиловська, І. Шмілик. – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2016. – 496 с.
4. Ораторське мистецтво // За ред. І. М. Плотницької, О. П. Левченко. – Київ : ХАДУ, 2011. – 128 с.
5. Сивачук Н. П. Академічна риторика: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Сивачук Н. П., Снігур І. М., Санівський О. М.; [за заг. ред. канд. пед. наук. проф. Н. П. Сивачук] ; Уман. держ. пед. ун-т ім. Павла Тичини, Ін-т філології та сусп.-вознав., Наук.- дослід. лаб. «Театр слова». – Умань: Сочінський, 2013. – 374 с.

12. Інформаційні ресурси

1. Мацько Л.І., Мацько О.М. Риторика / Л.І.Мацько, О.М. Мацько: Навч. посібник. – Київ : Вища шк, 2011. – 311 с. // http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/38856/mod_resource/content/1/%D0%A0%D0%B8%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B8%D0%BA%D0%B0%20%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%9C%D0%B0%D1%86%D1%8C%D0%BA%D0%BE.pdf
2. Найвидатніші філософи світу та України – Режим доступу : [http : // philsci.univ.kiev.ua / biblio / dict.html](http://philsci.univ.kiev.ua/biblio/dict.html).
3. Шупта О. В. Риторична культура майбутнього перекладача як фактор успішності його професійної діяльності / О. В. Шупта // Scientific researches and their practical application. Modern state and ways of development. – 2015. Електронний ресурс. – Режим доступу : [http://www.sworld.com.ua /index.php/ru/pedagogy-psychology-and-sociology-415/theory-and-methods-of-studying-education-and-training-415/26816-415-052](http://www.sworld.com.ua/index.php/ru/pedagogy-psychology-and-sociology-415/theory-and-methods-of-studying-education-and-training-415/26816-415-052)